

A. Hilgenfeld: Des Chrysostomos Lobrede auf Polykarp. 569

XXIII.

Des Chrysostomos Lobrede auf Polykarp.

Von

A. Hilgenfeld.

Kaum war meine Ausgabe des Ignatius et Polycarpus erschienen (Mitte Juli 1902), als ich von Herrn J. Bidez in Gent freundlichst zugesandt erhielt dessen Schrift: *Description d'un Manuscrit hagiographique grec palimpseste avec des fragments inédits*, Bruxelles 1900. Herrn Franz Cumont verdankt die Königl. Bibliothek zu Brüssel eine Handschrift aus dem 12. oder 13. Jahrhundert (jetzt II, 2407), welche den Palimpsest einer älteren Hs. (des 10. oder 11. Jahrhunderts) bietet und so ein bisher unbekanntes Enkomion des Chrysostomos auf den Märtyrer Polykarp, gehalten an dessen (Todes-)Tage vor einer Festversammlung, leider höchst beschädigt, enthält. Unmittelbar folgt eine Ausführung der Überlieferung, wie das Haupt des Täufers Johannes aus der Stadt des Herodes in die Stadt der Emesener geschleudert ward. Und da diese 'Prima inventio et translatio capitis Iohannis Baptistae Emesae' in anderen Hss. zum 24. Februar gebracht wird und auf das bekannte Schreiben der Gemeinde von Smyrna über das Martyrium Polykarp's (mitunter auf den 23. Februar angesetzt) folgt, darf man vermuten, dass auch das ersetzende Enkomion des Chrysostomos in jener Hs. zum 23. Februar gebracht war, — selbstverständlich kein Beweis für Chrysostomos und seine Zeit. Bidez hat das Enkomion aus dem Groben herausgearbeitet, lässt aber noch weitere Arbeit zu, welche ich hiermit unternehme¹⁾.

¹⁾ Ausfüllung von Lücken bezeichne ich mit runden Klammern,

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΓΚΩμι ΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ἁΓΙΟΝ
 ΙερόΜ(ΑΡΤΥΡΑ) ΠΟΛΥΚΑρπον. εὐλόγησον.

I. Χαιρέτω καὶ σήμερον, ἀγαπητοί, μᾶλλον δὲ δι' αἰ-
 ῶνος χαιρέτω τῶν ἀπανταχοῦ τῆς ἐκκλησίας ποιμένων τὸ
 ἱεροπρεπὲς ἐν Χριστῷ ἀξίωμα. τοῦτο Παῦλος τοῖς Φιλιπ-
 πησίων ἐπισκόποις σὺν πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις ἐπεν-
 χόμενος ἔλεγεν Χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε, πάλιν ἐρῶ, χαίρετε.
 χαιρέτω καὶ πάσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς καθέδρας ὁ στέφανος
 τοῖς μαρτύρων σιεφάνοις. [XX fere linearum paucae litterae
 leguntur]. μᾶλλον δὲ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ διὰ Ἡσαΐου λέγοντος 10
 Ἰδοὺ τίθῃμι ἐν Σιών λίθον πολυτελῆ, ἐκλεκτόν, ἀκρογωνιαῖον,
 καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ κατασυνθῇ. [IX lineae
 evanuerunt]. ῥηκοδόμησαν τὴν ἐπουράνιον Σιών, ἧς τεχνίτης
 καὶ δημιουργὸς ὁ Θεὸς κατὰ τὸν Παῦλον. διαρρηδὴν αὐτοῖς
 ἐγκωμιάζει ἐν πνεύματι ἁγίῳ. (ἐπὶ) τούτῳ πάλιν ὁ Παῦλος 15
 μαρτυρεῖ λέγων Ὑμεῖς ναὸς τοῦ Θεοῦ ἐστε, καὶ τὸ πνεῦμα
 αὐτοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν.

II. Τούτῳ τῷ λίθῳ καὶ ὁ μακάριος σήμερον Πολύκαρπος
 ἐαυτὸν ἐπωκοδόμησεν, πειθόμενος τῷ αὐτῷ λέγοντι Οἰκοδομῇ
 Θεοῦ ἐστε, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων 20
 καὶ προφητῶν, ὅντος αὐτοῦ ἀκρογωνιαίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
 τοῖτοις ἐαυτὸν ἐποικοδομήσας τοῖς ἁγίοις τὸν τῆς ἀφθαρσίας
 στέφανον ἀπέλαβεν δραμὸν οὐκ ἀδήλως, ἀλλ' ὑπωπιάσας
 τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγήσας. οἷτος τοῖς μετ' αὐτὸν ἐρχομένοις
 ἐπὶ τὸ μαρτύριον δι' αἰῶνος κάλλιστον κατέλιπεν μνημόσυνον· 25
 αἰῶνιον γὰρ μένει ὁ δίκαιος. καὶ πᾶς ὁ τῆς πανηγύρεως
 ὄμιλος ἡσθεῖς θέλει μαθεῖν, πῶς οὐκ ἐφοβήθη τὴν ματαίαν
 καὶ πονηρὰν ἀκωκὴν τοῦ διαβόλου, πάνυ μετὰ ἀκριβείας.

III. Εἰσῆλθεν εἰς τὸ στάδιον. εἰσελθὼν παρὰ τοῦ ἀν-
 θυπάτου ἐδελεύετο λόγοις ἀπατηλοῖς· (ὁμολογήσαντα δὲ 30
 ἔφθειρεν ἢ κατη)γορία τὸν προγενῆ. εἶτα τῶν ὄχλων μετὰ
 σπουδῆς συναγόντων ἐκ τῶν ἐργαστηρίων ξύλα καὶ φρέγανα,

Abweichungen von Bidez und Lesarten des Codex gebe ich hinter
 dem Texte an, soweit es nötig erscheint. In VII. habe ich mich
 meist auf Wiedergabe der Hs. beschränkt.

Act.
VII, 52.

Ies. XI.
III, 2.

VII. Ταῖς εἰ(πραγίαις) σου τοίνυν ἐγ(γίσαιμι), μακάριε
 οὐ Πολ(ύκαρπε. π(ά)ν(ν)ων ἡμι ἡσι πρὸς κίριον
 ἡμιωνε ἐν. των π(. πν μεν
 : [IV lineae evanuerunt] π . ρ τοῦ ὡσον τι,ν
 ντ. τοῦτι θε αν τατο

εὐσεβῇ αὐξέσθαι καὶ προκόπτειν διὰ τῆς διδασκαλίας πρὸς τὴν εὐσεβειαν θέλησιν, ἵνα οὕτως πολιτευσάμενοι καταξιωθῶ-
μεν τῆς τῶν οὐρανῶν λήξεως (ταῖς) εὐχαῖς καὶ πρεσβείαις σου καὶ πάντων τῶν συναθλησάντων σοι χάριτι Χριστοῦ, μεθ' οὗ ἡ δόξα τῷ πατρὶ σὺν τῷ (ἀγίῳ) πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

15. . . . τούτῳ cod., καὶ τούτῳ Bid. 26. αἰώνιον cod., αἰωνίως? Bid. 28. ακωκὴν Bid., ακο . . . cod., fort. l. ἀκόντισιν. π . . . cod., πάνυ Bid. 30. 31. . . . ηγορία . . . προ. ἐνη cod., om. Bid. 41. ἀξίως Bid. ἄσχυλτον Mart. Pol., cod. m., ἀσχύλτως Euseb., ἀσάλευτον Mart. cett. codd. 42. η . . . ση cod., τηρήσει Bid. 44. προσδεθῆς cod., καὶ προσδεθείς Bid. τ. ἐνεγ. νησαι. ἀ. μὴν δι. μένος cod., ἐγεγώνησε ἀμήν δεόμενος Bid. 49. 50. υ. ἀφ. ἰσεν τουτο. π. υδα. ων ἀλλα λ. μπ. . . . τον απ. φην. cod., συναγώρισεν τοῦτο, ἀλλὰ λαμπρότατον ἀπέφηνε Bid. 53. 54. ἰδοντες οι του πυρος . . . θηναι cod. propter homoeoteleton, ἰδοντες οἱ τοῦ πυρὸς Bid., neglecto Mart. Pol. et Eusebio. 54. 55. μα σεν cod. 62. 63. ἀνηγόρευσεν ὁ ὄχλος βοῶν 'Ο μέγιστος υἱὸς τοῦ θεοῦ ἔσται καὶ μετὰ τοῦ θεοῦ male Bid. 69. εὐσεβῇ Bid., εὐσεβει cod. 70. θελῆσιν cod. 72. συναθλισαντων cod. χαριτη cod. Adnotatione hac confecta Draeseke mihi scripsit haec: „V. 28 pro ἀκωκὴν conicio ἀκολοι. θ. λ. αν. | Octo illis (v. 33) qui evanuerunt versibus orator de Iudaeorum machinationibus verba fecisse videtur ita, ut brevi complecteretur ea quae apud Eusebium IV, 15 (ed. Schwegler p. 135, 29; p. 137, 14) leguntur. Itaque ad καὶ μάλιστα Ἰουδαίων ex Eusebio adiungi posse videntur: προθύμως εἰς ταῦτα ὑπουργούντων. Versum eum qui post Στέφανος δὲ (v. 34) intercidit haud scio an apte suppleas ita: ὃν ὡσαύτως συνήρπασάν ποτε οἱ Ἰουδαῖοι περὶ τῶν πατέρων | c. IV. init. v. 38 legas: Ἐπεὶ οὖν περιεστάλη τοῖς ἡρμοσμένοις | v. 41: ἀξιώσει με).“

Die aus dem Leibe des Märtyrers ausgehende Taube des Martyr. Polyc. XVI, 1, welche Eusebius nicht erwähnt, kann ich hier nicht so sicher, wie Bidez p. 15 (591) sq. meint, bezeugt finden. Wird sie doch durch φασὶν von dem vorhergehenden genauen Berichte, welcher mindestens aus Eusebius geschöpft ist, bestimmt unterschieden und zusammengestellt mit einer späteren christlichen Versammlung, welcher Polykarp himmelhoch erschien. Auf alle Fälle hat Chrysostomos diese Taube nicht zuversichtlich erwähnt.